

# HET WOORD VAN DE WEEK

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

19e jaargang nr. 34 28 augustus 1966

administratie  
postbus 114, Utrecht  
tel. 030-24641  
postgiro 58

abonnementsprijs f 5,50 per jaar  
buitenland f 7,— per jaar  
voor België f 6,—  
losse nummers f 0,50  
verschijnt wekelijks

## Langs de kant blijven staan?

Hebt u wel eens een uitnodiging ontvangen lid te worden van het bestuur van een vereniging? Niet? Dan nodig ik u bij deze uit een kandidatuur te aanvaarden voor het bestuur van de vereniging uwer keuze. U behoeft niet meteen te beslissen, ik kom binnenkort nog eens langs om te vragen of u de kandidatuur aanvaardt. Nu wil ik graag wat vertellen over de betekenis van verenigingswerk.

Wat een vereniging is, is algemeen bekend. Ruim de helft van de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder is lid van een of meer verenigingen. Lid worden van een vereniging is dus iets heel gewoons. Een vereniging is een groep mensen, die zich vrijwillig heeft aaneengesloten om een bepaald doel na te streven. Die doeleinden kunnen zeer uiteenlopend zijn. Een toneelvereniging heeft als doel de leden gelegenheid te bieden toneel te spelen, een politieke partij heeft ten doel haar politieke ideeën te verbreiden en zorg te dragen voor het stellen van kandidaten bij verkiezingen. Het Humanistisch Verbond heeft als doel allen te verenigen, die het humanisme aanvaarden, de humanistische levensovertuiging te verdiepen, verbreiden en verdedigen en een geestelijk centrum te zijn voor hen, die niet godsdienstig zijn.

Behalve het in de statuten beschreven hoofddoel hebben vrijwel alle verenigingen ook nog enkele bijkomende functies, die niet in de statuten zijn opgenomen, maar toch een belangrijke rol spelen bij het oprichten en functioneren.

In de eerste plaats hebben haast alle mensen behoefte aan contact met anderen en zo zijn vele verenigingen voor de leden en nog meer voor de bestuursleden een bron van vriendschap en menselijk contact. In de tweede plaats hebben mensen de behoefte zelfstandig te zijn. Doelstellingen krijgen aantrekkelijkheid niet alleen door hun aard, maar ook door hun wijze van ontstaan. De doelstellingen van een vereniging worden door de leden in vrijheid bepaald en vrijwillig aanvaard. Niet alleen de doelstelling, maar ook de wijze van uitvoering wordt door de leden zelf bepaald. Dat betekent, dat in onze samenleving

verenigingen op een democratische manier functioneren.

Hoofd- en nevenfuncties van het verenigingsleven staan niet los van elkaar. De nevenfuncties bepalen vaak in belangrijke mate de bereidheid der leden om aan het verenigingsleven deel te nemen. Naarmate de leden zich meer thuis voelen in een vereniging en meer het gevoel hebben invloed te kunnen uitoefenen op de gang van zaken, zal hun enthousiasme toenemen, evenals hun bereidheid iets voor de vereniging over te hebben. Dat zal op zijn beurt weer een gunstige invloed kunnen hebben op de vervulling van de hoofdfunctie der vereniging. Overigens werkt ook het succes, dat een vereniging heeft in het bereiken van zijn hoofddoel, gunstig op het enthousiasme van de leden.

Naar wij reeds zagen, worden verenigingen op een democratische wijze bestuurd. Tegenover de democratische bestuursvorm staat de autoritaire bestuursvorm, die bijvoorbeeld wordt toegepast in het leger of op een schip. In een democratische groep wordt de grondslag van het gezag gevormd door de wil van de leden. De leden kiezen zelf het bestuur en kunnen het ook zelf afzetten. Zij stellen zelf de wetten, statuten en besluiten vast en het bestuur is verantwoordelijk tegenover de leden. Zij hebben het recht van vrije meningsuiting, van vrije kritiek. De besluitvorming geschiedt op basis van redelijk overleg. De verschillende oplossingen van een bepaald probleem worden in redelijk overleg aan elkaar getoetst en aldus komt men tot de keuze van de beste oplossing.

De democratie heeft als nadeel, dat overleg tijd kost en het nemen van een besluit meestal meer tijd kost dan wanneer één persoon de bevoegdheid heeft tot beslissen.

Daar staan als grote voordelen tegenover, dat meerdere mensen een probleem van meer kanten kunnen bekijken dan één persoon en het ontwerp-besluit, alvorens te worden uitgevoerd, in een discussie aan kritiek wordt onderworpen, waardoor de beslissingen beter overwogen kunnen zijn. Een ander groot voordeel van de demo-

cratie is, dat gemaakte fouten, verkeerde ontwikkelingen of misbruiken onmiddellijk worden gesignaleerd, omdat alle leden betrokken zijn bij de gemeenschappelijke zaak en alle het recht van vrije kritiek hebben. In elke organisatie komen fouten onvermijdelijk voor en het is de grote kracht van de democratie, dat op alles wat niet goed gaat, onmiddellijk de aandacht wordt gevestigd. In de grote massademocratieën, waarin wij leven, wordt deze functie vooral vervuld door de vrije pers. Ten slotte merken wij nog op, dat de bestuursleden van een vereniging hun taak vrijwillig op zich nemen en, behalve bij verenigingen met een economisch doel, vrijwel nooit worden betaald.

Een moeilijk probleem is de belangstelling voor het verenigingsleven. Daar wordt nogal eens over geklaagd: vergaderingen worden slecht bezocht, bestuursleden zijn moeilijk of niet te vinden, enzovoort. Daarbij moeten wij overigens wel het nodige onderscheid maken. Er zijn heel uiteenlopende soorten verenigingen. Het kan zijn, dat de doeleinden van een vereniging de mensen van deze tijd niet meer aanspreken. Voor de sportverenigingen neemt de belangstelling de laatste jaren juist flink toe. Maar voor de grote groep verenigingen met een ideeel, algemeen maatschappelijk of cultureel doel, gelden bovengenoemde klachten wel. Er zijn voor deze afnemende belangstelling, die overigens niet eens altijd tot uitdrukking komt in een dalend ledental, wel enige algemene oorzaken aan te wijzen.

De belangstelling voor het verenigingsleven is afhankelijk van verschillende factoren. Eén van deze factoren is uiteraard de beschikbare hoeveelheid vrije tijd. Zo hebben de jaren na de invoering van de 48-urige werkweek een grote bloei van het verenigingsleven te zien gegeven. Het is de vraag of de invoering van de 45-urige werkweek, met name de vrije zaterdag, de belangstelling voor het soort verenigingen, dat wij thans op het oog hebben, heeft doen toenemen.

Verschiedende gehouden enquêtes wijzen niet in die richting. Bezigheden in en om het huis, verblijf in de natuur, liefhebberijen, sport en ontspanning genieten de voorkeur boven deelnemen aan verenigingsleven. Een factor, die juist met de thans gerealiseerde vorm van meer vrije tijd een rol van betekenis speelt is het feit, dat de vrije zaterdag betekent 9 uur werken op de overige dagen in plaats van 8½ uur. De avonden zijn bijgevolg een half uur korter en men komt 's avonds meer vermoeid thuis. Bovendien leent de vrije zaterdag zich bijzonder goed voor juist andere

In nummer 33 van vorige week is helaas de eerste zin, van de eerste kolom op pagina 3 terecht gekomen bovenaan pagina 4. Wij bieden u hiervoor onze verontschuldigen aan.

de redactie

vormen van vrijetijdsbesteding dan vergaderen. In hoeverre toekomstige verdere uitbreiding van de vrije tijd in meerdere mate zal leiden tot verenigingsactiviteiten is nu in het geheel nog niet te overzien. Met name niet omdat ook andere factoren de belangstelling voor het verenigingsleven beïnvloeden. Daarbij zijn er in onze huidige levenssituatie een aantal factoren die juist een negatieve invloed uitoefenen:

*In de eerste plaats* brengt de toenemende welvaart velen in het bezit van duurzame gebruiksvoorwerpen, die andere vormen van vrijetijdsbesteding mogelijk maken: bromfietsen, auto's, platenspellers, televisietoestellen, foto- en filmtoeestellen. Er is meer geld voor uitgaan, reizen en trekken en ook de vele doe-het-zelf activiteiten vragen tijd. Er is meer welvaart, daar moeten we nog mee leren omgaan. Op dit moment is het gevolg, dat andere terreinen des levens minder aandacht krijgen dan zij verdienen.

*In de tweede plaats* is er sprake van een steeds voortschrijdende institutionalisering in onze samenleving. Als er een of ander stuk werk, dat van sociale betekenis is, moet worden verricht dan richten we een instituut, een instelling of een gemeentebureau op en stellen een aantal beroepskrachten aan, die het werk moeten verrichten.

Voor vrijetijdsbesteding door vrijwilligers met eigen initiatieven en zelfbestuur is in dergelijke gevallen weinig plaats. Er is dan wel een uit vrijwilligers bestaand bestuur, dat het beleid bepaalt en de uitvoering controleert, maar verder is er voor vrijwillige arbeid weinig gelegenheid meer en dan verflauwt de belangstelling.

*In de derde plaats* zijn de maatschappelijke vraagstukken in onze samenleving uiterst moeilijk te overzien en te doorzien. Bepaalde factoren, die voor ons leven van beslissende betekenis zijn, zijn opgenomen in en afhankelijk van het totale wereldgebeuren en dat kan niemand overzien. Wij denken daarbij aan het handhaven van de vrede en aan de economische conjunctuur. De moderne samenleving is ingewikkeld, moeilijk te begrijpen en nog veel moeilijker persoonlijk te beïnvloeden. Dat geeft velen een gevoel van machteloosheid, die tot de gedachte van „laat maar waaien” leidt en geen prikkel vormt tot actief meedoen.

Intussen is het zeer de vraag of we moeten blijven stilstaan bij de constatering, dat de belangstelling voor het sociale, dat wil zeggen op sociale belangen gerichte verenigingsleven afneemt. Of we de wetenschappelijke beschrijving en verklaring van deze verschijnselen tot norm moeten verheffen. Of we moeten, mogen zeggen: de wetenschap vertelt ons hoe de situatie is en dus behoort het ook zo.

Wij zijn van mening, dat wetenschappelijk inzicht onmisbaar is voor het voeren van een gezond beleid. Daarnaast is echter noodzakelijk, dat wij onze doeleinden duidelijk formuleren. Deze doeleinden zijn weer afhankelijk van ons inzicht in het wezen van mens en samenleving. Het valt niet te ontkennen, dat de mens een sociaal wezen is. De mens, ook u en ik, komt alleen

Meldt U aan als  
DONATEUR  
voor het

**Centrum  
voor  
Humanistische  
Vorming**

Bijdrage f 3,75 per kalenderjaar.  
Gironummer 608468, ten name van Centrum  
voor Humanistische Vorming. Secr.: Postbus 114,  
Utrecht.

*Bij bovengenoemd Centrum is verschenen de  
documentatie 'Humanistisch Vormingsonderwijs'  
Prijs f 0,50*

tot ontplooiing in en door de samenleving, waar-  
toe hij behoort. Als de samenleving nu zo be-  
langrijk is voor onze persoonlijke ontwikkeling  
schept dat voor ieder van ons ook verplichtin-  
gen. De verplichting om de samenleving in zijn  
geheel zo goed mogelijk te doen functioneren,  
naar vermogen bij te dragen tot verdere verbe-  
tering van de samenleving en de verworvenhe-  
den van onze samenleving, onze gehele cultuur  
over te dragen aan de volgende generatie.

In de samenleving kunnen we een aantal levens-  
verbanden onderscheiden, die geen van alle uit  
het geheel kunnen worden losgemaakt of ver-  
waarloosd zonder het geheel schade te doen.  
Deze levensverbanden zijn: 1. het gezin, 2. het  
economisch leven - zorg voor welvaart, 3. cultuur  
van kunst tot sport, 4. wetenschap, onderwijs en  
vorming, 5. het bestuur van de samenleving - po-  
litiek en ten slotte, 6. het geestelijk leven - de  
vraag naar de betekenis van ons leven.

Van al deze levensverbanden maakt ieder mens  
deel uit en ten aanzien van elk van deze gebie-  
den heeft ieder mens een stuk verantwoordelijk-  
heid. Op ieder van deze gebieden is naast instel-  
lingen van andere aard het vrije, democratische  
verenigingsleven werkzaam en daarmee is ook  
de ontplooiing van ieder van deze gebieden mede  
afhankelijk van de zorg en aandacht, die er via  
allerlei verenigingen aan wordt besteed.

De democratische samenleving is gebaseerd op  
de gedachte, dat de burgers zelf verantwoordelijk  
zijn voor de ontplooiing van de samenleving en  
daar in vrijheid zelf vorm aan geven. Het alter-  
natief is de autoritaire samenleving, waar de  
staat alles regelt en de burgers niets te vertellen  
hebben. Democratie betekent maximale spreid-  
ing van de bevoegdheden tot beraadslagen en  
beslissen. Naast deze principiële betekenis vormt  
een goed functionerend verenigingsleven boven-  
dien nog een onmisbare leerschool in democra-  
tisch denken en handelen. Geen enkele staat kan  
op een democratische wijze functioneren zonder  
een goede democratische vorming van de bur-  
gerij.

Uit het tot dusver gezegde vloeit eigenlijk de  
vraag voort of niet een ieder, die tot volwassen-  
heid is gekomen zich zou moeten afvragen aan  
welke verenigingen hij of zij aandacht zou moe-  
ten besteden. Wanneer ik dit zo zeg zie ik u al  
angstig of afkeurend kijken. Nee — ik verlang  
beslist niet, dat u voortaan drie avonden in de  
week naar een vergadering toe gaat. Hoe ziet  
„aandacht besteden aan enige verenigingen” er  
in de praktijk uit? Dat aandacht-besteden uit  
zich in de eerste plaats door lid te worden van  
enige verenigingen. Het is van belang hierbij  
een onderscheid te maken tussen gewoon lid-  
maatschap en actief lidmaatschap. U kunt heel  
moeilijk actief lid zijn van verschillende vereni-  
gingen zonder dat daarbij andere belangen in het  
gedrang raken: uw gezin, uw beroepswerk of  
uw ontspanning. Met het alleen maar lid zijn  
van een vereniging, waarvan u het doel belang-  
rijk vindt, doet u namelijk reeds een heleboel.  
In de eerste plaats geeft u uw morele steun aan  
het werk van deze vereniging en in de tweede  
plaats uw eveneens onmisbare financiële steun.  
We horen nogal eens het argument: „ik vind deze  
vereniging heel sympathiek, maar ik word niet  
lid, want ik kan toch niet naar de bijeenkom-  
sten komen”. U mag best komen, maar hoeft niet,  
u kunt slecht alle vergaderingen bezoeken,  
waarvoor u wordt uitgenodigd. Het is reeds heel  
belangrijk als u lid wordt, de gevraagde contri-  
butie betaalt en de belangrijkste publicaties  
leest, zodat u in grote lijnen weet, wat er ge-  
beurt.

## Kalender 1967

De kalender 1967 van het  
Humanistisch Verbond

is verschenen.

Deze is wederom in  
2-kleurendruk uitgevoerd.

De prijs is

**f 3.00**

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door  
storting of overschrijving van f 3,— op post-  
rekening 304960 t.n.v. het Humanistisch Ver-  
bond, Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1967.

Daar hoort dan bij, dat de besturen niet moeten  
klagen als niet alle leden op de vergadering ko-  
men. Dat kun je niet van alle leden verlangen,  
voorts komt in een bijeenkomst met een gering  
aantal mensen het onderling gesprek en contact  
veel beter tot zijn recht dan in een grote verga-  
dering en ten slotte kunnen bij belangrijke pro-  
blemen de leden ook via een mondelinge of  
schriftelijke enquête naar hun mening worden  
gevraagd.

Voor dit soort lidmaatschappen is er nog heel  
wat ruimte: bijna de helft van de Nederlandse  
bevolking is van geen enkele vereniging lid, 30 %  
van maar één vereniging. Slechts 20 % is lid van  
twee of meer verenigingen.

Ten slotte nog enkele woorden over het actieve  
lidmaatschap. Voorop staat, dat u er plezier in  
moet hebben en dat u geheel vrijwillig die ver-  
eniging kiest, waarvoor u de meeste belangstel-  
ling hebt. Daar is een zeer ruime keuze: u kunt  
kiezen voor een politieke vereniging, voor een  
culturele, voor een vakvereniging of, desgewenst,  
het Humanistisch Verbond. Ondanks het feit, dat  
een hoeveelheid werk op deze terreinen door be-  
roepskrachten wordt verricht, blijft er in vele  
verenigingen voor vrijwilligers nog heel wat te  
doen over. Om u een beeld te geven hoe zoiets  
er in de praktijk uit ziet geeft ik u een voorbeeld,  
dat voor mij dicht bij huis ligt, namelijk wat  
voor werk wordt er door vrijwilligers in hun  
vrije tijd verricht in een vereniging als het Hu-  
manistisch Verbond? Wij zijn dan een bonte  
schakering van bestuursleden: voorzitters, secre-  
tarissen, penningmeesters, redacteurs van ge-  
meenschapskrantjes, voorts sprekers, gespreks-  
leiders, vormingsleiders, bezoekers van leden,  
geestelijke raadslieden, bezoekers van zieken en  
bejaarden, vertegenwoordigers in allerlei com-  
missies en mensen, die inlichtingen geven aan  
belangstellenden. Verder ook nog mensen, die  
typen, stencillen of adressen schrijven.

Dat is heel wat werk, dat nuttig en nodig is en  
ik geloof, dat het niet teveel gevraagd is wan-  
neer u daar een deel van uw vrije tijd aan be-  
steedt in de vereniging, die u zelf kiest.

J. DE LEEDE

*Fragment uit de voorrede van de CHRONICA ZEITBUCH UND GESCHICHTSBIBEL. (Uitgave van 1551)*

De **Chronica** is een der eerste wereldgeschiedenissen, vooral bekend door de ketterkroniek, een opsomming van de bekendste ketters en hun denkbeelden.

„... Maar ik hoop, dat ook dit werk van mij niet tevergeefs zal zijn en van niet geringe waarde voor tijdgenoten en later levenden, maar lees alles zonder haat en onbevooroordeeld en zo zult u wonderen gewaar worden. Ieder, die lezen kan, zal wel bemerken welk voordeel hij eruit zal kunnen halen. De meeste mensen echter zijn bevooroordeeld, voor zij een schrijver gelezen hebben en naarmate zij de schrijver sympathiek vinden of antipathiek, is alles van hem goed of slecht. Zijn zij hem gunstig gezind en volgen zij hem, dan moet ook alles goed zijn, ook al zou hij alleen maar leugens schrijven, zijn zij hem ongunstig gezind, dan is alles wat hij schrijft slecht, ook al schrijft hij niets dan waarheid. Deze liefde verblindt hen zo dat zij niets kunnen lezen of begrijpen. Ik kan, goddank, als een onpartijdige, onbevangene iedere schrijver lezen en behoort tot geen enkele secte, ben geen volgeling van wie dan ook, zodat ik alle vrome mensen waardeer, hoewel zij in veel bijkomstige zaken zonder het te willen fouten maken en ik ben niet gebonden aan de uitspraken van wie ook, behalve aan die van Christus, de zoon Gods, aan wie ik gebonden ben met mijn verstand. Ik verwerp ook geen ketter, opdat niet het kind met het badwater wordt weggegooid, ik niet de waarheid met de leugen wegwerp, neen, ik scheid het goud van het slijk. Want er is wel nauwelijks een heiden, filosoof of ketter, die niet een flink aantal korrels gevonden heeft en die ik daarom niet verwerp maar als fijn goud eer en bemin omdat heidenen en ketters deel hebben aan mijn God, die zoals hij zijn zon over goed en slecht laat schijnen, ook zijn goedheid uitstrooit over alle mensenkinderen, zodat ieder besef heeft van zijn goedheid. Daarom is voor mij een waarheid een waarheid en die bemin ik, wie die ook uitgesproken heeft, al zijn het ketters en ik bid God, dat hij de fouten bemantelt, vergeeft of openbaar maakt, opdat zij die inzien en ze opgeven en ik ben eraan gewend geraakt, dat alle mensen zich vergissen en fouten maken, zodat ik niemand ter wereld daarom haat maar wel mijzelf, mijn ellende en conditie beween,

erken en inzie. Daarbij houd ik goed voor ogen, dat ik ook in veel opzichten te kort schiet, dat mij veel ontgaat en dat ik zeker niet alleen de waarheid gevonden heb. Daarom moge God geven, dat iedereen mij zo verdragen wil in mijn dwalingen, als ik iedereen verdragen wil, vooral als hij mij vrij laat in mijn geloof en dat bij voortdurend en mij niet op een woord wil vangen (hoewel zeer velen niemand kunnen verdragen, tenzij zij het met hen eens zijn). Verder kan ik, in het maatschappelijk verkeer, wanneer het geloof vrij wordt gelaten, met iedereen een redelijke verhouding hebben, zoals een christen getrouwd kan zijn met een heidense vrouw, dag en nacht bij haar zijn, met haar eten, drinken, kinderen voortbrengen, spreken en huishouden, vergelijk I Corinthe VII. Hoe komt het dan, dat wij zo uitermate bijgelovig zijn, dat bijna niemand de ander kan verdragen. En het is, in onze dagen, al zover gekomen, dat niemand voor zichzelf vroom kan leven, neen, dat ieder meent, dat hij met zijn geloof en vroomheid een eigen kerk, secte of afgescheiden groep moet stichten. Hij meent niet recht te kunnen geloven zonder een grote aanhang, een secte, een massa mensen, terwille van wie hij gelooft of eerder veinst te geloven. Wat heeft het geloof te maken met een uiterlijke groep, een gilde, uiterlijke ceremoniën, een redevoering, eten enz? ... daarom moeten wij niet zo snel over een ander oordelen, hem verketteren, afstoten, ons afscheiden, alsof wij niet zonder aanhang, vroom zouden kunnen zijn, ieder voor zichzelf ...”

(vert. H.B.)

Houd u steeds voor ogen, dat gij toneelspeler in een toneelstuk zijt en dat ge uw rol hebt te spelen, zoals de schrijver dat wilde: een korte of een lange, naar zijn bedoeling.

Heeft men u de rol van een arme man gegeven, speel deze dan naar de eis, en wanneer ge de rol hebt van een manke, een prins, een rentenier of wat ook, speel die zo goed mogelijk, want het is uw plicht die persoon goed voor te stellen.

Maar het uitzoeken van uw rol, — dat is de taak van een ander.

Epictetus

Romeins wijsgeer omstreeks het jaar 50

### lezingen voor de radio

Zondag 4 september VARA 9.45 uur:

Matthew I. Spetter: „Vietnam; een Amerikaans nationaal trauma”.

Zondag 11 september VARA 9.45 uur:

R. de la Rie: „Gezag, wat doen wij daar eigenlijk mee?”

Zondag 18 september VARA 9.45 uur:

S. Bouma: „Confrontatie met het leed”.

Zondag 25 september VARA 9.45 uur:

J. L. Broeckx: „Kunst en vrijheid”.